

Příloha č. 1: Rozhovory

**Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Rozhovor s Tomášem Zeleným (TZ), Vedoucím oddělení služeb pro podnikatele,
Hospodářská komora České republiky. Praha 12.2.2019.**

DV: Ráda bych Vás požádala o Váš pohled na migraci z Ukrajiny obecně a na zrušení vízové povinnosti a jeho dopad.

TZ: Stát, reps. odbory z našeho pohledu dělají všechno proto, aby sem (do ČR, pozn. DV) cizinci nemohli přijít a házejí zaměstnavatelům klacky pod nohy, protože říkají, že podhodnocují hodinovou práci Čechů. Ona to ale tak úplně není pravda, protože jsou určité základní mechanismy všech projektů, které fungují, kde je vždy zvýhodněný český zaměstnanec.

DV: Na druhou stranu pravděpodobně máte pochopení pro argumenty, proč je třeba dobře zvyšovat mzdy?

TZ: Samozřejmě.

DV: Jen máte jiný názor na to, jak rychle se to může dít?

TZ: Nejsem přesně ekonom, mám na starosti projektovou část těch vládních programů. Hospodářská komora je založena ze zákona, nicméně nejsme vládní nebo státní institucí jako např. Czech Invest který podporuje podnikání. Na druhou stranu, máme 15 nebo 16 tisíc podnikatelských subjektů ve členské základně a vedle toho ještě sdružujeme různé odborové asociace: od řemeslníků až po poskytovatele personálních služeb, takže ta škála je široká napříč spektrem trhu práce. Tím jsem chtěl říct, že vnímáme to, že nedostatek pracovní síly je tu dlouhodobě. Tato situace vznikla zhruba čtyři roky nazpátek, a v příštím roce má být asi půl milionu lidí poptávka po pracovní síle. Odbory říkají, že je tomu trochu jinak, že MPSV tvrdí, že lidé na úřadech práce jsou ještě zaměstnatelní. My máme ale zprávy od zaměstnavatelů, že dělají všechno proto (a i ekonomicky je pro ně daleko výhodnější) zaměstnat české občany, protože aby sem dostali cizince vynakládají prostředky na marketing, bonusové výhody, které Čechům nabízeny nejsou. To vytváří tlak na zaměstnavatele, protože už vnímáme, že se ti současní zaměstnanci bouří, protože výhody vyžadují i oni.

Je to těžké, protože my jsme tu proto, abychom hájili zájmy podnikatelů. Samozřejmě nejsme úředníci, ale jsme taky zaměstnanci a když teď byla zrušena karenční doba nebo se jedná o různých věcech tak my stojíme na straně zaměstnavatelů. Nicméně bych si taky přál, když budu nemocný, aby mě byla vyplácená nemocenská od prvního dne. Odbory se asi ale na hospodářské komoře nepřísluší zakládat. Naše role v těch projektech je, že ve vládních projektech působíme od začátku vzniku.

Koncem 2015 začala vláda vnímat, že je tu nějaký nedostatek pracovní síly, spustila projekt pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny. Tyhle projektové záležitosti byly vytvořeny proto, že na Ukrajině fungoval/nefungoval systém Visapoint (systém funguje i na dalších zastupitelských úřadech po světě). Nicméně na Ukrajině byla taková poptávka po pracovní síle, že se tam s tím začalo obchodovat a abyste se dostala k žádosti o

zaměstnaneckou kartu, někdy trvalo i třeba přes rok. Pořád jste se tam přihlašovala, vždycky Vám to zahlásilo že už je někdo před Vámi nebo že je systém zaneprázdněný a jakmile jste se šla podívat před tu ambasádu, tak už Vás tam odchytl člověk, který nabídnul ze 1000 nebo 1500 dolarů umožní podat dokumentaci. Taková byla realita, my jsme na to poukazovali, stát se k tomu postavil tak, že systém Visapoint pozastavil, pak ho zrušil a pak otevřel cestu jiným projektům. Jak jsem avizoval, nejdřív to byl projekt pro vysoce kvalifikované, s roční kvótou 1500 pracovníků za rok (Projekt Ukrajina, pozn. DV) a na tomto projektu si stát ozkoušel, jak by to mohlo fungovat. Další hráči toho projektu jsou MV, které má ze zákona tu nejdůležitější pravomoc, dávat rozhodnutí, jestli karta bude vystavená nebo ne. MZV v těch projektech působí, protože se všechny žádosti podávají na cizím území, tzn. v dané lokalitě odkud cizinec pochází. MPSV je zapojeno zejména tím, že monitoruje současný stav na trhu práce, díky kterému dochází k tomu, že zaměstnavatel předtím, než se zapojí do projektu, musí podat hlášenku o tom, že hledá dotyčného člověka a tady právě narážíme na to, že cizinec není zvýhodněn oproti českému zaměstnanci. Teprve poté, co se nepřihlásí český občan v lhůtě do 30 dní může zaměstnavatel práci nabídnout cizincům. S parametry, které jsou uvedeny na hlášenke, popis pracovní pozice, kvalifikačních podmínkách, za jakých podmínek bude práce vykonávána, za jakou mzdu, to se vše odráží na tom, co musí mít zaměstnanec v pracovní smlouvě, musí to být totožné údaje. Nelze s tím pracovat tak, že nejdřív něco nabídnete do hlášenky a pak pracovní smlouva bude úplně jiná. Není to tedy tak že zaměstnavatelé by chtěli brát cizince, protože jim budou dávat nižší mzdy. I když už je projekt s cizinci rozjetý, zaměstnavatelé musí vždy vzít Čecha i například za situace, kdy někdo z Ukrajiny už by měl domluvenou schůzku na konzulátu.

DV: Tam může potenciálně být problém s tím, že když je nabízená mzda velmi nízká, tak je poměrně pravděpodobné, že se stane, že se právě přihlásí ne Český občan, ale například někdo z Ukrajiny.

TZ: Ano, rozumím. Nicméně zde jsou jisté vládní předpisy, které za prvé nařizují, za jakých podmínek může být hlášenka zveřejněna, tudíž podaná a tím by se jednak měl řídit úřad práce, který v gesčním vedení MPSV a potom je na jednotlivých garantech tzn. na HK nebo ostatních podnikatelských svazech, zda vyhoví žádosti zaměstnavatele, než žádanku vystaví. Pokud tam tedy zaměstnavatel dá nižší mzdu, je na garantovi, aby žádanku zamítnul. Podnikatelské svazy poté prověřují zaměstnavatele např. ve smyslu že jsou přímými zaměstnavateli a v takovém případě garanci udělují.

Abych šel „evolučně“ dál, asi po půl roce co projekt fungoval pro vysoce kvalifikované zaměstnance, tak se otevřel další projekt, Režim Ukrajina, který byl otevřený pro středně a níže kvalifikované pracovníky. Pracovní pozice kvalifikované na trhu práce jsou definované podle ISKO kódu, které jsou k nalezení na ČSSÚ a ti vysoce kvalifikovaní lidé jsou pod kódy 1-3, od vrcholových manažerů, lékařů, IT specialistů po další řídicí pracovníky. Níže kvalifikované pozice jsou například řidiči, skladníci, dělníci, což jsou právě ti, po kterých je „hlad“ v ČR chybí. Tam se i změnila kompetence jako garanta tím, že v tom prvním projektu pouze vystavujeme doporučení k zařazení zaměstnavatele do toho projektu a pak přímo zařazuje MPO, což je čtvrtý řídicí orgán těch migračních projektů.

Naproti tomu v Režimu Ukrajina, mnohem frekventovanějším projektu, tak mu už nám stát tu kompetenci podstoupil, pravděpodobně z kapacitních důvodů a také proto že se HK projevila jako spolehlivý partner za předchozího půl roku spolupráce. Asi s tímto rozhodnutím má také co dělat, že k firmám máme blíže než stát, proto nám stát tuto pravomoc podstoupil a my

kontrolujeme vládou dané podmínky k zařazení a my podle toho kontrolujeme firmy a pouštíme je do projektů.

DV: Máte povědomí o tom, jestli toto je běžná praxe, toto podstoupení pravomocí podobné organizaci jako je HK? Například v dalších státech EU? To se ptám spíše pro zajímavost.

TZ: Těžko říct. Postupy se nedají úplně srovnávat, protože každý stát to řeší jinak. My třeba narážíme na to, že samozřejmě hlad po lidech je, stát si to uvědomuje, nicméně bezpečnostní politika státu je jiná než třeba v Polsku. V ČR je kvóty měnily, od začátku to bylo nastavené na 3500/rok, což jsme na HK vyčerpali za měsíc, pak jsme vyvíjeli nátlak na předchozího premiéra vlády, pana Sobotku, aby kvóty navýšil, že současný systém je neefektivní, aby lidé čekali půl roku na práci. Potřebovali jsme, aby se to zrychlilo.

Projekt totiž funguje tak, že existuje nějaká měsíční kvóta, ale potom naplnění se to neuzavře, ale žádosti se posílají dál a oni je nabírají a nabírají až se to zacyklí místo aby se proces pozastavoval jednou za měsíc. Běžná doba, za kterou se cizinec dostane na úřad, aby žádost vyřídil je dnes 94 dní, poté následuje právně stanovenou lhůtu k vyřízení, což je 60 dní, to se dostáváme na 150 dní. Taková situace je náročná pro zaměstnavatele, kdy by toho pracovníka ideálně potřeboval „zítra“ a obecně to stěžuje plánování práce. Tím narážím na to, že jsou státy, kde je kontrola méně přísná, nevím přesně jak to funguje procesně, jestli to zkrátka méně kontrolují, jako například v Polsku. Pro ČR je teď výhled 40 000 občanů Ukrajiny ročně.

DV: O tom jsme hovořili na Ministerstvu Vnitra a padl názor, kdy si pracovníci nebyli jisti, jestli se 40 000 míst naplní, jak to vnímáte vy?

TZ: Předpokládáme, že 40 000 by bylo „tak akorát“. Stačilo by to proto, že zaměstnavatelé jsou k projektu zdrženliví z důvodu doby vyřízení a snaží se sem zaměstnance dostat jinak. Buď jdou cestou nelegálního zaměstnávání nebo přes polská víza, což je velmi rizikové, viz kauza z Rohlíku, kde zaměstnanci neměli povolení k práci ani důstojné pracovní podmínky. HK pořádá edukativní aktivity ve spolupráci s ministerstvy a dalšími orgány téměř každý měsíc v Praze i krajských městech. Zde informujeme o možnostech legálního zaměstnávání cizinců a poskytujeme školení, jak vyřídit administrativní náležitosti, což je často důvod pro prodlužování doby pro vydání ZK. Proto máme i poradní centra v různých městech v zahraničí.

Pro zaměstnavatele je také náročné hledání zaměstnanců v cizím prostředí, často musí vynaložit mnoho prostředků a času na PR, cesty do zahraničí apod. aby se jim podařilo zaměstnance získat. S takovými výdaji nemají problém větší podniky, ale malé a střední ano.

DV: Ráda bych se ještě zeptala, jestli vy jakkoli vnímáte změnu krátkodobé vízové politiky, samozřejmě se jedná o víza bez povolení pracovat, dotýká se to ale nějak Vaší práce?

TZ: Bezvízový styk s tímto nemá co dočinění, protože se jedná jen o možnost se jet někam podívat, nemůže to být za účelem práce. Toto umožňují Schengenská pracovní víza, kde možnost krátkodobé práce pro určitý typ existuje. Tato Schengenská víza, kterých je ročně mezi padesáti a šedesáti tisíci ubírají kapacitu úřadům zpracovávat ZK. Záměrem státu tedy je snížit počet Schengenských víz a navýšit ZK, záměrem je totiž aby tu lidé byli na přímé zaměstnávání a co nejdéle.

ZK je na rok až dva s možností prodloužení a pro zaměstnavatele je jistě výhodnější, když zaměstnanec zůstane déle než tři měsíce. Za tři měsíce zaměstnance naučí jen málo, a také po třech měsících musí vycestovat a potom se znovu vracet. Proto zaměstnavatelé mají často „dvě party“ které se střídají. Je zde i bezpečnostní aspekt. Myslím si, že Schengenská víza se kontrolují méně, protože je jich velké množství v porovnání s tím, jaké kapacity zabírá schvalování zaměstnaneckých karet. Vlastně by to byl zajímavý dotaz na OAMP. Co se kontroluje na ZK, že to trvá podstatně déle než vyřízení Schengenských víz. Setkáváme se také se „zkracováním“ čekání na ZK, kdy si cizinci požádají o Schengenské vízum, aby o tři měsíce čekání „zkrátily“.

DV: Takže s tím, s čím pracujete v HK nezaznamenáváte žádný vliv spojený se zrušením vízové povinnosti?

TZ: Nezaznamenáváme.

DV: Jaké změny zákonů mají tedy nejvýraznější vliv na Vaši práci v HK?

TZ: Kvóty počtu zaměstnaneckých karet, to jsme ostatně iniciovali, protože je to přímo v souladu se zájmy zaměstnavatelů, které zastupujeme. HK zpracovává 80% všech žádostí, které v projektu jsou. Kromě nás se tomu také věnuje Svaz Průmyslu a Dopravy (SPD) a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů, Asociace malých a středních podniků a Czech Invest.

Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Rozhovor s Petrem Chmeliarem (PCH), právníkem, Sdružení pro integraci a migraci.
Praha. 17.7.2019.

DV: Ráda bych Vás požádala o Váš pohled na migraci z Ukrajiny obecně a na zrušení vízové povinnosti a jeho dopad.

PCH: To, že by zaveden bezvízový styk by teoreticky nemělo mít dopad na migraci pracovní. Lze mluvit o případech, kdy to má vliv na zaměstnávání v šedé ekonomice, to znamená, když přijde někdo na 90 dní si vydělat a rozumí, že riskuje nějaké vyhoštění nebo další sankce a pořád se to vyplatí. Zavedení toho bezvízového styku je spíše politickým nástrojem nežli migračním nástrojem. Bezvízový styk byl zaveden v rámci procesu sbližování EU s Ukrajinou a Gruzíí, což je zřejmě i z hlediska období kdy to přišlo. Co se týče skutečně té migrace, o tom skutečném usazování se, tak tam nadále zůstává pouze rovina DV a DP včetně ZK, která slouží k migraci pracovní s tím, že novela zákona o pobytu cizinců už otevřeně zavádí kvóty k pracovní migraci, a to v rámci všech států, nejen Ukrajiny. Nicméně u některých států je kvóta nastavená neomezeně a u některých státech jsou ty kvóty ohraničeny konkrétními ciframi.

DV: A to do teď v žádné podobě neexistovalo? Nebyla to ta hranice 20 000 v případě Ukrajiny?

PCH: U Ukrajiny to bylo nesmírně složité, protože to, co se zavádělo je součástí dlouhodobějšího vývoje, protože v zásadě na Ukrajině a v některých dalších státech byl vždy problém s přístupem k ambasádě, k zastupitelským úřadům a ani zavedení elektronického přihlašování nemělo pozitivní vliv. Ba naopak to bylo ještě horší než ta „živá“ fronta před

konzulátem. V momentě, kdy se Visapoint začal medializovat, tak ho zrušili a nahradili jej přihlašování pomocí mailu nebo elektronicky a podobně, čímž měla být zajištěna větší transparentnost toho procesu. Zároveň zastupitelské úřady nahradily rezervování různými systémy. U Ukrajiny byla situace výjimečná, protože migrace Ukrajinců do ČR je historická, jsou početnou menšinou a zároveň často přicházejí za účelem výdělků. I zaměstnavatelé v určitých odvětvích si zvykli na příliv levnější pracovní síly z Ukrajiny, což v momentě, kdy se změnil proces žádosti o pracovní vízum, o ZK, vedlo to k obrovskému zdržení celého procesu. Např. já jako zaměstnavatel mám skupinu zaměstnanců, kterou jsem si vyhlédl. Potom bylo třeba nahlásit pracovní místa na úřad práce, označit je jako místa vhodná pro cizince, držitele ZK a čekat 30 dnů, jestli se nepřihlásí někdo s volným přístupem na trh práce (občan EU nebo držitel TP). Je na zaměstnavateli, aby si vybral, proto i když se mi přihlásí 10 občanů EU, tak já si nemusím vybrat ani jednoho. Poté mohu podepsat dokumenty a jít na ambasádu, resp. zastupitelský úřad a moji potenciální zaměstnanci si podají žádost o ZK. Jenže, ve chvíli, kdy to řízení pouze na ten termín na ambasádě se čekalo 9 měsíců, tak to pro zaměstnavatele ztrácelo smysl. Nutno připočítat další měsíc na úřadu práce, měsíc, než reálně přicestují a tři měsíce, než se rozhodne, protože po podání žádosti má ministerstvo 60 dní v komplikovaných případech 90 dní zákonnou lhůtu na vydání rozhodnutí. Takže celý ten proces trval mnohdy přes rok. Je nepravděpodobné, že zaměstnavatelé budou čekat rok i na vysoce kvalifikované pracovníky, natož nekvalifikované.

Zaměstnavatelé začali tlačit na urychlení procesu, na to reagovala vláda mezi lety 2016/2017, Sobotkova vláda zavedením různých programů a režimů, a to je těch 20 000. Vláda ustoupila zaměstnavatelům. MPO, MZV, MV, MZ a MPSV dali hlavy dohromady a domlouvali koho ČR potřebuje. Došli k tomu, že potřebujeme zdravotní sestry, lékaře, svářeče a řemeslníky obecně. Nastavili tak programy, jeden pro zdravotnické pracovníky a jedny pro středně kvalifikované dělníky a nastavili podmínky pro zaměstnavatele. Nadále se všichni budou hlásit přes ambasádu, ale ti, kdo spadají do těchto programů budou moci využít speciální „fronty“, na které budou vyhrazeny větší kapacity a ti ostatní mají smůlu. Pro ostatní, kteří do kategorií nespádají, se lhůta ještě o něco prodloužila, protože tam zbylo pouze 15 míst, a to jen ve Lvově. Ostatní, kteří šli přes program, pro ně se lhůta výrazně zkrátila. Tak to funguje tak, že pokud zaměstnavatel, který splní podmínky vstupu do toho programu už jen řekne ambasádě, že předává dokumenty nového zaměstnance, kteří spadají kvalifikací do stanovených skupin a ambasáda zkontroluje dokumenty a sama cizince osloví s datem pohovoru. V těchto případech oslovování proběhne mezi 4-6 týdny, což oproti původním devíti měsícům je výrazný pokrok. Na druhou stranu se tam nevejdou všichni. Je ale nutno podotknout, že do programů spadá velká většina potřebných pracovníků na dlouhodobě neobsaditelné pozice občany EU.

DV: V podstatě to tedy funguje tak, že si ČR vybírala práce, které jsou ve státě potřeba.

PCH: Přesně tak. A ta novela zavádí to, že stejné programy jako pro Ukrajinu budou fungovat pro celý svět vyjma zemí EU a EHS.

DV: Takže všichni lidé, kteří do ČR přichází, by měli procházet těmito vládními programy?

PCH: V zásadě ano. Už to nebudou vládní programy, ale už to bude nastavené v zákoně o pobytu cizinců. A ano, je pravda, že ty bližší podmínky se určují vládním vyhláškou. To znamená, že vláda svým nařízením, může každý rok nastavit odlišné kvóty. Nebo může stanovit, že např. pro Indii už se to nebude týkat jen vysoce kvalifikovaných pracovníků, ale i těch, s nižší kvalifikací. Zároveň se stanovuje to, že pro některé země platí i to volné podávání

žádostí. Strategicky by to tedy mělo být tak, že větší kapacita se vyčlení pro ty „cílené“, pro ty, které si vytypujeme a zbylá kapacita zůstane pro ty volné. Např. vláda může nařízením určit, že Kazachstánu dáme 200 dělníků a 10 ostatních. Doporučoval bych Vám toto brát velmi s rezervou, protože je to poprvé, co se do toho ČR pouští.

DV: Najdu tuto novelu online?

PCH: Nevím, jestli už je to v nějaké čitelné podobě. Tak jako vždy ministerstvo přišlo s novelou, přišlo i s hezkou podobou zákona s vyznačenými změnami, kde bylo tučně uděláno tučně co je nového. Jako vždy k zákonu bylo také mnoho připomínek z různých stran, což znamená, že prvotní verze s vyznačenými změnami, je úplně k ničemu. Je třeba se hlavně dívat do bodového znění. To, co jsem popisoval je tedy jak chápu, že by to fungovat mělo, je tedy nutné to brát s rezervou.

DV: Cizinci, kteří tu potom budou na ZK tu mohou zůstat tak dlouho jak si budou prodlužovat ZK nebo v nějakém bodě musí odjet?

PCH: U ZK platí, že kdo si udrží práci, bude mít ZK. ZK je vydána na konkrétní pozici u konkrétního zaměstnavatele. Pokud práci budu chtít změnit, musím požádat MV aby mi udělilo souhlas.

DV: Pokud vím, tak tato žádost o souhlas byla pouze formální náležitostí, není to tak?

PCH: Ano, tak je to pořád, už od zavedení ZK. Jen jsem tím chtěl říct, že to vždy není tak jednoduché, si ZK udržet. Pokud cizinec například po měsíci zjistí, že se nedodrzuje zákoník práce a je např. nezákonně překračovaná pracovní doba, nemožnost vzít si dovolenou apod. tak hledání práce je náročné, protože mám omezený přístup na trh práce. Problémy se objevovaly ve chvíli, kdy s novelou 2017 došlo k tomu, že při změně zaměstnavatele vyžadovalo potvrzení o tom, že současně pracuje o původního zaměstnavatele, případně že jeho zaměstnání neskončilo před více než 60 dny. Tam vznikl problém. Zaměstnavatelé nebyli ochotni potvrzení vydávat. Ministerstvo tvrdilo, že bude stačit i poslední výplatní páska nebo potvrzení o úhradě sociálního nebo zdravotního pojištění. Tuto skutečnost se poté MV rozhodlo nedržet. Tím se řízení značně prodloužilo. Mělo by být vyřízeno bezodkladně nebo do 30 dnů. Setkávali jsme se s případy, kdy to trvalo i třeba 8 měsíců, což je značně problematické, protože cizinci nemohou pracovat a třeba zůstali půl roku bez práce.

DV: Mohou v tomto mezidobí legálně pobývat v ČR?

PCH: Ano, to mohou, ale většinou to znamená pracovat na černo. Nelze předpokládat, že někdo, kdo pracuje za 17000 čistého měsíčně, si nenašetří za několik měsíců práce na půl roku života. Prodlužování ZK je tedy možné, ale může to být poměrně problematické.

DV: To je tedy záležitost, kterou se zabýváte, že cizincům poskytujete právní poradenství v těchto procesech?

PCH: Ano. My je téměř nikdy nezastupujeme, to ne. Ale poskytujeme poradenství a pomáháme se sepsáním základních dokumentů. Mohou přijít například s tím, že chtějí změnit zaměstnavatele a co mají dělat, aby to proběhlo co nejjednodušeji a bez problémů. Také s odvoláním pomáháme.

DV: V souvislosti se změnou vízové liberalizace, jsou nějaké změny, které jste zaznamenali? Abych uvedla příklad: MV uvedlo že existuje praxe toho, že potom co cizinci skončí pobyt, tak mohou na území ČR zůstat dalších 90 dní, což poskytuje více flexibility.

PCH: To ano. Spíše s čím jsem se setkal já je, že po zavedení bezvízového styku si mnoho lidí myslí, že se s vízovou liberalizací pojí možnost podat žádost o pobyt na území ČR. Žádost o DV nebo DP je možné podat jen na zastupitelském úřadu v zemi původu. Prodlužování se již děje na území ČR. Potom jsou určité výjimky jako PP, sloučení rodinného příslušníka nebo TP nezletilého dítěte cizince s trvalým pobytem nebo TP v zájmu ČR nebo vízum strpění.

DV: V takové situaci tedy vysvětlujete, že nelze podat žádost o ZK a jak ji podat lze?

PCH: Přesně tak.

DV: Napadají Vás ještě další související změny?

PCH: Častěji se to využívá k návštěvy rodiny, s takovými lidmi ale do styku moc nepřicházíme.

DV: Jsou například občané Ukrajiny, kteří se Vás ptají, jak žádat o mezinárodní ochranu?

PCH: Ano, ale z mé zkušenosti se nejedná o osoby, které by přicházely na základě bezvízového styku, ale spíše o ty, kteří už jsou tu dlouhodobě a chtějí nějakým způsobem vyřešit svůj pobyt na území. Ze začátku konfliktu na Ukrajině chodilo lidí více, ale to ještě nebyl bezvízový styk.

DV: Účastníte se nějakého dialogu v souvislosti s nízkými mzdami Ukrajinců? Jakým způsobem tento zájem prosazujete, spolupracujete například s odbory? Také pracovníci MV se vyslovili, že by například považovali za správné prosadit minimální mzdu Ukrajinců jako průměrnou mzdu v ČR.

PCH: To principiálně přece není možné. MV se zasazuje o to, aby příchozí z Ukrajiny byli převážně řemeslníci a dělníci, takové mzdy jsou i pro české občany podprůměrné. U určitých typů prací si to dokáží představit. Dostáváme se do situace, kde se západní Evropa nachází již nějakou dobu. To, že Češi chodili do Skotska sbírat jahody, protože si tam za dva měsíce vydělali to, co doma za půl roku, přičemž místní takovou práci dělat nechtěli. Česká společnost je více a více kvalifikovaná a vzdělaná, takže se přibližuje příkladu Skotska.

DV: Jaký je tedy Váš postoj k levné práci? Průměrná pracovní mzda tedy nedává smysl, ale měla by to být ta minimální?

PCH: Souhlasím, jde o férové odměňování. Souhlasíme s odbory v tom, že mzda by měla odpovídat stejné úrovni jako berou Češi nebo občané EU v příbuzných oborech. Aby nedocházelo k vylučování tuzemské pracovní síly, protože ta zahraniční je levnější. Tam může vznikat problém sociálního napětí, konkrétně představa toho, že „cizinci kradou práci“. Na čem se ale s odbory neshodneme, je jejich neangažovanost v integraci cizinců. Právě integrace by totiž mohla vyřešit mnoho problémů. Pokud zahraniční pracovníci budou vědět, že mohou získat lepší podmínky, tak by právě nedocházelo k podhodnocování práce. Rozumím, že cizinci se ZK jsou ve zranitelném postavení a je pro ně těžší podmínky smlouvat. Například cizinci s TP by si to ale dovolit mohli a mohlo by to pomoci zabránit

prekarizace práce. Často si informace předávají vzájemně v rámci komunity, takže je pravděpodobné, že i lepší podmínky by se v komunitě šířily. Tato skutečnost povede ke zlepšení situace i tuzemských pracovníků. Apel na odbory ve smyslu důrazu na integraci cizinců vyvíjíme vytrvale bez velké odezvy.

**Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Rozhovor s Josefem Středulou, předsedou Českomoravské konfederace odborových svazů. Praha 8.2.2019.**

DV: Ráda bych Vás požádala o Váš pohled na migraci z Ukrajiny obecně a na zrušení vízové povinnosti a jeho dopad.

JS: Víza nepřišla sama o sobě, k tomu vedly jisté důvody, někdo to slíbil a zavázal se k tomu.

DV: Ano, tomu se práce věnuje taky, konkrétně okolnostem přijetí asociační dohody a potom hovoří o dopadech na ČR.

JS: To ale není relevantní.

DV: Co myslíte, že není relevantní, ten dopad?

JS: Ano. Ten dopad není relevantní. Nějaký vůbec nezjistíte, neexistují k tomu zdroje nebo se k nim nedostanete a také kvůli skutečnosti, že je to pouze rok od zrušení vízové povinnosti. Proto není možné souvislosti potvrdit nebo vyvrátit, data jsou nedostatečná. Dále skutečnost, že změny nesouvisejí jen s bezvízovou povinností, ale i s dalšími okolnostmi.

DV: Ano, souvisejícím okolnostem se v práci také věnuji. Nicméně vidím, že data se sebírat dají i za ten uběhlý rok.

JS: Máte ale pouze rok, nelze tedy prokázat, jestli se jedná o trend. Samotný akt víz se neprojeví v jednom roce, ale až v dlouhodobější perspektivě.

DV: Rozumím Vaší argumentaci. Nicméně například studie na podobná témata zpracovává studie z tvrdých dat i za kratší období a byli schopni například určit to, že vízová liberalizace nevede sama o sobě ke jasně viditelným změnám. Ve společnosti nicméně rezonovaly představy, že se zvýší kriminální činnost nebo tu bude více lidí pracovat „na černo“.

JS: Protože neexistují data o tom, kdo se na vstupu po vízové liberalizaci dopustil přečinu.

DV: Ano, to se opravdu těžko monitoruje, obzvlášť pokud cizinci nejsou při přečinu chyceni. Práce má nicméně za cíl vysvětlit také okolnosti zavedení a změny v migračním systému, které s tím souvisí, samozřejmě se procesně věci mění. Cizinecká policie například vysvětlovala nuance toho, co nyní možné je a dříve to možné nebylo.

JS: Přesuňme se na Ukrajinu. Jaké jsou důvody pro zavedení vízové povinnosti? EU se rozhodla jen tak, že umožní Ukrajině, která je mimo EU bezvízový styk?

DV: To určitě ne. Jednalo se o diplomatický krok za účelem toho, aby se Ukrajina přiblížila EU.

JS: V čem se přibližuje EU? Jen v těch pasech? Ano, jen v těch pasech. Ukrajina je nejhorší země široko daleko co se týká státu a chování k občanům a zaměstnancům. V Evropě není země kde by situace byla horší. To konstatuju. 7. nejchudší země na světě. A my, abychom splnili politické zadání, dáme 7. nejchudší zemi na světě možnost krátkodobých turistických pobytů.

DV: Rozumím tedy správně, že s touto změnou nesouhlasíte?

JS: Chci říct, že je třeba zmapovat si situaci, abyste věděla, co se děje na Ukrajině. Čtyřicetiletí lidé mají problém sehnat jakoukoli práci. Mladí se vyhýbají vojenské službě, aby nemuseli do války. Mají 100 eur měsíčně minimální mzdu, což má většina. Nemají se kde dovolávat svých práv. Musíte si být schopna popsat o jaké zemi píšete a jaký akt se jedná. EU nezajímá vývoj v této společnosti, je jim to jedno, to není předmětem asociačních dohod. Pracovně právní vztahy se vůbec nezajímá.

DV: Takže myslíte, že EU- (byla jsem přerušena, pozn. DV).

JS: Funguje na politickém zadání. Nikoli na faktické změně. To je vážná věc, opravdu. Z Ukrajiny už je pryč možná čtyři, možná pět, mluví se i o deseti milionech lidí.

DV: Určitě zahrnu i důvody, proč se tolik občanů Ukrajiny snaží dostat do ČR, ale primární fokus je na to, jak se tato skutečnost odráží v ČR. Mám data k tomu, že například k té nelegální práci přibývá.

JS: Falšování dokumentů ze strany různých zprostředkovatelů. Zneužívání situace, Rumunská víza, lákání Ukrajinců na Polská víza a poté zneužívání jejich práce na českém trhu práce.

DV: Vím o tom, říkáte mi podobné věci, o kterých jsem mluvila s policií.

JS: O čem tolik neuslyšíte, je chování mafie, které přicházejí z Ukrajiny do ČR. To jsou informace, které většinou nezískáte.

DV: Viděla jsem v některých rozhovorech, že jste hovořil o HK jako o místě, kde funguje nějaký systém, který je vlastně korupční...

JS: Nikdy jsem neřekl, že by to dělala HK, ale řekl jsem, že je nezodpovědné, co děláme my vůči Ukrajině. Místo toho, abychom pomohli, aby se tamní situace stabilizovala, tak jim nejlepší mozky odvádíme na nekvalifikovanou práci do zemí EU. To je naprosto nezodpovědný přístup. My Ukrajinu ničíme sekundárně stejně jako to dělají oni sami.

DV: Rozumím, na co narážíte. Nicméně to není to, na co se zaměřuji v té práci.

JS: Já se omlouvám, ale to je klíčové. Abyste chápala, co se odehrává v přístupu vízové povinnosti a Evropské komise, situace na Ukrajině, tak z tohoto pohledu se dostáváme do situace, kdy místo abychom pomohli, tak situaci zhoršujeme. A to jsou relevantní důvody proč se děje to, co se děje. Proč se policie obávala možnosti turistických víz, resp. zrušení vízové povinnosti v případě existence biometrického pasu plus možnosti jít do EU, protože se logicky obávala, že jde o situaci, která otevírá dveře.

DV: Jaký by tedy podle Vás byl ideální postup v tomto problému?

JS: Jednoznačně je třeba aby EU pomohla změně na Ukrajině a podmiňovala jednotlivé kroky faktickými změnami a nejen formálními. Vízová povinnost ničemu nepomůže. V mnoha případech se tam nedodržují zákony, takže se nedovolají pravdy, dostávají barterovou mzdu. Jako kdybyste místo mzdy dostala třeba mléko, abyste ho mohla prodat nebo si z něj vyrobit máslo. Dostávají také líh nebo alkohol.

DV: Abych dovysvětlila kontext osobní zkušenosti s lidmi z Ukrajiny a povědomím o tamní situaci, pracuji již několik let na mezinárodních konferencích, kam přijíždí také zástupci Ukrajiny hájící lidská práva a demokratické hodnoty. Z rozhovorů s aktivisty, kteří na Ukrajině působí a snaží se prosazovat například o něco lepší transparentnost v politice, vyplynulo, že zásadním problémem Ukrajinské společnosti je korupční systém, který je hluboko zakořeněn v tamním systému. Oficiální plat poslanců je například 300 EUR, ale jsou to nejbohatší lidé široko daleko.

JS: Teď si představte, že ještě umožníte bezvízový styk, co způsobíte? Pravděpodobně odejdete, přijdete například do ČR, tady už bude připraven mafián na to, že přijdete. Tady nemáte bydlení, kapacity bydlení neexistují, jste v ghettu, jste k dispozici těm, kteří Vás chtějí zneužít. Ti Vám nabídnou, že Vás provedou, protože neznáte toto prostředí a jazyk. Budeme chtít nějaký poplatek, ale rádi Vám vyjdeme vstříc, abyste tady nepracovala nelegálně. Co uděláte, když se neumíte orientovat, bojíte se a zároveň máte vidinu výdělků? Pravděpodobně na nabídku kývnete.

Systémově je to špatně. Místo řešení problémů přímo na Ukrajině, to řešíme tak, že jim bereme lidi. Jde to braindrain toho nejhoršího druhu. Na území, které sousedí bezprostředně s členskými státy EU. Naprostá katastrofa. Situace tam se nezlepšuje. Do toho ukrajinským politikům, kteří to takhle pokazili, dáte do rukou nástroj, že se dohodli s EK na bezvízovém styku. Skvělá práce.

DV: Souhlasím, že je to jádro problému a že je to vážná věc. Pojdme se na to nicméně podívat z pohledu ČR. Co jste vy, jako odbory, spolu s touto změnou zaznamenaly?

JS: Zhoršuje se situace s ubytováváním, zneužíváním atd. Někdy se stává třeba to, že 3 Ukrajinci spí na jedné posteli a střídají se po 8 hodinách. To jsou lidé, kteří tu jsou legálně, ale kvůli zneužívání jejich ekonomické závislosti, žijí v takto nedůstojných podmínkách.

DV: Když si tedy představíme ideální situace, kdy by EU- (byla jsem přerušena, pozn. DV)

JS: Začala by zvyšovat mzdy na Ukrajině, aby lidé méně opouštěli zemi. Když už ji opustí, tak by mělo být zkontrolováno, co se tady s jejich občany děje. Je také možné jim více vyjít vstříc, dát jim informace v jejich jazyce, protože oni nejsou zvyklí na to, aby postupovali podle zákonů, protože ty jsou na Ukrajině porušovány a mají menší důležitost. Oni ani nevěří systému, že by se něčemu dovolali. Měla by jim být nabízena práce která odpovídá odměňování, pokud jejich práci podhodnocujeme, jen podporujeme tento systém. Jejich kvalifikace nejsou špatné, my ale nevěříme žádnému dokumentu, který oni doloží. Bylo by tedy nejlepší začít od znovu i když ten stůl čistý není, ale soustředit se na pomoc na Ukrajině a nebrat jim další lidi. My žádáme ukrajinské sestřičky a lékaře, přitom je to země de facto ve válečném stavu. Míra nezodpovědnosti odsávající zdroje z členských zemí je nebývalá.

DV: Nicméně ta situace tu existuje a lidé přicházejí, když se tedy podíváme na situaci, jak teď reálně vypadá, co si myslíte, že by jí mohlo pomoci?

JS: Co navrhuje vy? Já už jsem zmínil pomoc přímo na Ukrajině. To nevyřešíte tady.

DV: Nechceme, aby tu lidé pracovali nelegálně a nechceme, aby pracovali za velmi nízké mzdy- (byla jsem přerušena, pozn. DV)

JS: Teď vznikla iniciativa dát medián, povinnost, že když jsou v režimu Ukrajina a chtějí toho zaměstnavatele, musejí zaplatit minimálně medián mzdy toho typu práce. Zaměstnavatelé to odmítají, proč by měli být údajně odměňováni více než Čeští zaměstnanci, což není pravda.

DV: Souhlasím s termínem drainbrain a tím co vyjadřuje, že rozhodně nepomáháme Ukrajině, když ho podporujeme. Na druhou stranu, když myslíme na zájmy ČR, tak možná dává smysl vydávat vládní nařízení nebo programy, které zjednodušují příchod cizinců.

JS: Ale proč to chcete? Oni nechtějí kvalifikovanou práci placenou nadstandardním způsobem. Oni chtějí nekvalifikovanou práci, aby nemuseli investovat do technologií. To otevření tomu velkému množství lidí způsobují, že naši zaměstnavatelé nemusejí tolik investovat. Oni to nahradí tou levnější prací.

DV: Měla jsem teď na mysli tu specializovanější práci.

JS: O tu není zájem. 500 lidí ročně. Ne 50 000. Loni poprvé naplnili to kvótu – projekt Ukrajina. Tam je mzdové kritérium. Jeden velký zaměstnavatel žádal, abychom byli proti tomu, že mají dát těm specialistům, 1,9 násobek průměrné mzdy, že to je moc a hned na to mi sdělil, že tady okamžitě potřebuje Němce za 80 000 a to ještě má problém, protože to je poměrně nízké.

DV: Souhlasím s tím, že navážete sem lidi v tisícovkách, kteří pracují za minimální mzdu ať už mají jakékoli vzdělání nebo kvalifikaci rozhodně neprosívá. Na druhou stranu chápu, že tam jsou tlaky ze strany zaměstnavatelů, kterým ti lidé reálně chybí.

JS: Hroutí se ekonomika?

DV: Také souhlasím s Vaším přístupem, že by se platy měly zvyšovat, ale chápu, proč se to takhle děje.

JS: My lákáme lidi do České republiky pouze ze zemí, které jsou na tom ještě hůře než ČR. Existuje dohoda mezi francouzským velvyslanectvím a MZV pro zaměstnávání francouzských nezaměstnaných, ale tam je ta spodní hranice 34 000 korun. Proč když to někde jde, to nejde u těch nekvalifikovaných. Doporučuji ověřený zdroj Cizinci v ČR 2018. Je tam možné sledovat koncentraci cizinců v různých částech ČR. Také doporučuji databázi úřadu práce, kde můžete vidět hlášenky volných míst, které musí zaměstnavatelé podat, než přijmou cizince. Například automobilová společnost patřící pod Chrysler nabízí pozici pro cizince za 25 000 hrubého, Čechům už by za takovou práci dávno museli nabídnout 40 000. Již z toho je zřejmé že ti zaměstnavatelé mají primární snahu cizince zneužít.

DV: Myslíte tedy, že čím méně cizinců by přicházelo, tím více by nám to pomohlo zvyšovat mzdy?

JS: Ne, jde o to, abychom si my uvědomili, v jaké jsme fázi. Každá země potřebuje lidi z EU i mimo EU a to je v pořádku. Jde o to, aby nikdo na trhu práce nebyl zneužíván, to je ten velký problém. Jestliže někdo chce příjmu 40 000 Ukrajinců, tak je zřejmé, že nemá kde je ubytovat. Teď spekulují, že by se jako ubytování uznalo Airbnb, takže dokonce firmy, která nemá v ČR daňovou povinnost. Důležité je, aby se řeklo: chcete zaměstnance do režimu Ukrajina? Musíte mu zvýšit mzdu, jinak to nepůjde, nemůžete je takto zneužívat. Netvrdím, že všichni toho zneužívají, ale ten důvod, proč se ta mzda nezvýšila, je že mnoho lidí pracuje i za nízké mzdy. A my také chceme, aby tady tito lidé zůstali i s rodinami a na to potřebuje čistou mzdu 29 000 Kč, aby to vůbec zvládl a aby tu mohli žít a jejich děti chodit do školy.

DV: S tím také souvisí statistiky o tom, kolik peněz se posílá zpátky na Ukrajinu, což předpokládám, že je také něco, co ČR neprospívá.

JS: Na to existují různé pohledy. Peníze se většinou dostanou k rodinám těchto lidí, což pomáhá v životě na Ukrajině.

DV: Jakou roli ve špatném zacházení s Ukrajinci hraje česká politická scéna?

JS: Jak které politické subjekty, nedá se to říct obecně. Například skutečnost že se navyšují počty a není zájem o blokování třeba té mzdové hladiny. Z tohoto pohledu se dá říct, že generálně jdou politici vstříc zhoršování té situace. V mezinárodním ohledu nemáme dostatečnou snahu, aby se situace na Ukrajině stabilizovala. Velmi dobrým krokem byla návštěva ministra Petříčka na Ukrajině, to je signálně velmi silné. Mám informaci, že existuje zájem vytvořit česko-ukrajinské diskusní fórum, také pozitivní krok. Také jsme navrhovali státní agenturu, která by zájemce na práci z Ukrajiny měla přísně pod dohledem, aby nedocházelo k jejich zneužívání na území ČR. Pomohlo by také, kdyby úředníci znali jejich jazyk, abychom zrušili jazykovou bariéru.

DV: Myslíte, že na zvýšení počtu ZK bylo způsobeno především tlakem zaměstnavatelů? Nebo veřejným míněním?

JS: Jednoznačně tlakem zaměstnavatelů a nikoli veřejným míněním. Veřejnost nevnímá jako problém nedostatek pracovníků. Pokud veřejnosti řeknete že je to jedním z důvodů, proč se snižují vždy pravděpodobně by zaměstnávání z Ukrajiny nepodpořili. Tím, že nezveme lidi třeba z Německa nebo Rakouska je zjevné, že trend spíše zhoršuje situaci a ČR je místem levné práce.

DV: Například pan premiér Babiš se proti nízkým mzdám nevyhrazuje.

JS: Bohužel je to tak. Tyto signály jsou kritické. Česká země nemá být zemí, která je low-costová, ale která má aspiraci na to být high-tech s vysokou přidanou hodnotou s lidmi, kteří si tady vydělají. Český zaměstnanec má třetinové mzdy zaměstnance německého, přitom produktivita je dvojnásobná.

DV: A potom se děje i to že schopní Češi do Německa odcházejí, což ČR škodí taktéž.

JS: Ano, s těmi vysokými kvalifikacemi by bylo ideální, aby byli v ČR, takže zase je to o té mzdové hladině. Proč dceřinná společnost německé firmy v ČR nezaplatí ani německou minimální mzdu. To je taky sociální dumping německé firmy vůči ČR. Takže je to o

zodpovědnosti nejenom české, té zejména, ale také o odpovědnosti jiných zemí. Proč by někdo odcházel, kdyby si tady vydělal 2000 euro? Při rozdílné cenové hladině.

DV: Kromě zrušení vízové povinnosti a tomuto navýšení počtu ZK vnímáte i další změny- (byla jsem přerušena, pozn. DV)

JS: To, co jsem říkal: řešení situace na Ukrajině, to je nutné. Nelze dělat že se tomu nebudeme věnovat, že nás to nezajímá. To by ideálně měla řešit ČR koordinovaně s EU. Ukrajina je sousedící zemí Schengenského prostoru, takže ten problém se nás bezprostředně týká a jestliže existuje asociační dohoda, znamená to, že existuje možnost vstupu Ukrajiny do EU, takže si musíme klást otázky i toho typu kam směřujeme a co děláme proto aby to byl přirozený přechod. To nebezpečí je v oblasti bezpečnostních hrozeb.

**Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Telefonický rozhovor s Pavlem Peškem, Vedoucím úřadu, generální konzulát Lvov.
Praha a Lvov 7.2.2019.**

DV: Chtěla bych Vás požádat, jestli byste mi řekl něco o tom, jak to na konzulátě ve Lvově funguje a na jaké problémy narážíte a také jak Vaše instituce reagovala na vízovou liberalizaci.

PP: My jsme jako úřad ve speciálním postavení, protože všude jinde, když se zrušil bezvízový styk, tak došlo k propadu žádostí. Ukrajina je specifická, my máme daleko větší počet žádostí o krátkodobá víza teď než před zavedením bezvízového styku a to z jediného prostého důvodu, kterým je, že 99% Ukrajinců nás vždycky žádalo o zaměstnání, kterého se bezvízový styk netýká. V minulosti se jednalo o jednotky víz na pozvání, za turistiku apod., které tedy ubyly, ale na druhé straně přibývají počty zaměstnavatelů za účelem zaměstnání. Hlavní důvod k tomuto jevu je socio-ekonomická situace na Ukrajině. Občané chtějí z Ukrajiny utéct, už to nemá nic společného s válkou na východě. Obava z všeobecné branné povinnosti již pominula, ale hlavním důvodem je ekonomická situace a chtějí si aspoň trošku vydělat v zahraničí, takže je tam velký tlak na to, aby utíkali do Polska a v druhém sledu i do ČR. Když se dívám na statistiky, když se budeme bavit čistě o krátkodobých Schengenských vízech, tak pokud jsme třeba v roce 2016 měli 46 000 žádostí o krátkodobé vízum, v roce 2017 47 500, tedy víceméně to samé, tak loni už to bylo kolem 67 000, meziročně to tedy stoupl o 43%.

Teď hovoříme jen o krátkodobých vízech. Dalším vlivem je režim Ukrajina. Vyřízení ZK nějakou dobu trvá, proto si cizinci často podávají současně žádost i o Schengenské vízum za účelem zaměstnání, aby si dobu čekání zkrátily.

DV: Pan Drbohlav také zmiňoval problém toho, že hodně z těch lidí nemá biometrický pas nebo nemělo, když se bezvízový styk zaváděl. Je to něco s čím se ještě pořád setkáváte?

PP: Myslím, že tohle už pominulo. Když se zaváděl ten bezvízový režim, státní migrační služba, která má na starosti vydávání víz žádosti nestíhala. Rok a půl ale už uběhl, takže ti, co chtěli, tak ten pas už mají. Důvod že čekají na biometrický pas pominul. Na druhou stranu se setkávám s případy, že lidé, pokud mají, tak si nechají ten starý pas a raději si žádají o vízum.

Když s nimi neformálně hovořím, tak mi říkají, že nevěří, že bezvízový režim bude trvat a další věc je, že říkají, že mají lepší zacházení na hranicích. Pro hraniční službu to ukazuje, že nějakou kontrolou už prošel na rozdíl od někoho s prázdným pasem. A je fakt že Poláci a Slováci jsou přísnější po zavedení vízového režimu, takže kontroly na hranicích jsou důkladnější.

DV: Jak je to s počtem lidí na hranicích? Je pravda že se tvoří dlouhé fronty na Ukrajinských hranicích? Vrací se Ukrajinci „jen pro razítko“ a potom zase vyjíždějí do EU? Takový jev by jistě škodil turismu, z kterého by jinak Ukrajina mohla benefitovat.

PP: Fronty byly, jsou a budou. Setkal jsem se s názory, že s vízovou povinností fronty byly menší a trvalo to kratší dobu. „Pro razítko“ si Ukrajinci přijet nemůžou, existuje to pravidlo 90/180, které povoluje 90 dní v zahraničí v rámci 180 dnů. Ale máte pravdu, že si to mnoho Ukrajinců myslí, není to ale možné. Chodí i na konzulát si žádat o víza, aby hned jak se po 90 dnech vrátí, mohli zase vyjet, což není možné, mnoho lidí si to tak ale myslí. Problém je v tom, že Ukrajinci nechtou oficiální zdroje. Můžeme mít na webu co chceme, ale oni budou věřit raději nějakým prostředníkům na chodníku, sousedovi nebo příbuznému, potom přijdou, a diví se, že tomu tak není. Klasicky odpovídají, že „oni“ mi to říkali. To je ta zakořeněná nedůvěra z úřadů, nějaká sovětská tradice, obecně se nedůvěřuje úřadům.

Fronty jsou dlouhé, standardně se čeká 3-4 hodiny. Setkal jsem se, že lidé říkali půl hodiny, ale i třeba deset. Fronty jsou pořád problém. To je důvod proč i Češi nechtějí jezdit na Ukrajinu autem, radši poletí.

DV: Kdybychom to tedy měli shrnout, jaké jsou nejnápadnější změny od zrušení krátkodobých víz, co to pro konzulát ve Lvově znamená? Co to pro Vás obnášelo?

PP: Opačný efekt, než se předpokládalo. Nárůst 10% v počtech žádostí. Což je zásadní moment i v administrativní zátěži, zvýšený počet padělaných dokumentů, všeho je více. Ve srovnání s dalšími Schengenskými státy my a Poláci jsme na absolutní špici, a naopak chceme ještě přibírat konzulární personál. Je to tedy nárůst pracovní zátěže ale vlivem není bezvízový režim, vlivem je sociální situace na Ukrajině.

DV: V práci se dotýkám i režimu Ukrajina a zvyšování počtů ZK. Vnímáte jako pozitivní směřování navyšování počtu ZK, myslíte si, že to nějak pomůže současné situaci, přetlaku, který existuje teď?

PP: Pokud chybí 250 000 zaměstnanců na trhu práce, tak je to zrnko v moři. Obecně dobrá myšlenka je těch vládních projektů, typu režim student. Tyto cílené projekty. Kdyby to zákon umožňoval, jako že to neumožňuje úplně, z těch zemí, a není jich zase tak moc, kde je obrovský přetlak poptávky nad nabídkou, tak by všechny segmenty měli být pokryty těmi vládními projekty, od vysoce kvalifikované až po ty absolutně nekvalifikované. Ta myšlenka je dobrá, protože i když režim Ukrajina identifikuje významné podnikatelské subjekty a tím pádem odpovídá obrazu potřeby. My nepotřebujeme Ukrajince, kteří přijedou, založí si fiktivní s.r.o. a tak přivezl příbuzné, co z toho má ČR? Pokud my budeme podporovat, aby pracovníci přijeli do firem, které něco přinášejí do rozpočtu a jsou etablovaní na trhu, tak to je krok správným směrem.

Špatné je, že zákon neumožňuje abychom my, přijetí všech Ukrajinců pokryli vládními projekty. Mediálně se víza často probírají přitom je to 0,1 % problému. Žadatelé o ZK, kteří

nespadají do režimu Ukrajina, jsou tou problémovou skupinou. Proto se tito lidé dostávají do spárů mafie, nic s tím nemůžeme dělat, protože to „kšeftování“ se děje na území Ukrajiny mimo konzulát. Kdyby zákon povoloval i tento segment nekvalifikovaných nějak pokrýt kvótami, abychom my mohli lidi kontaktovat, a ne aby museli bojovat o registraci, protože jich je málo, takové řešení by eliminovalo působení mafie. Bohužel, toto zákon zatím neumožňuje, abychom na všechny segmenty občanů Ukrajiny měli nějaký vládní program.

DV: Z dalších rozhovorů také vyplývá problém agentur, které vznikají na území ČR, myslíte si, že i s tímto problémem by pomohly tyto vládní programy o kterých jste hovořil?

PP: Určitě. I tam by to byla cesta správným směrem. Je třeba co nejvíce zjednodušit ten stav, aby byl co nejpřímější mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

DV: MV také upozorňovalo na problém neinformovanosti Ukrajinců, myslíte si, že to může být dáno kulturně nebo jazykovou bariérou? Často se totiž stává že nevědí, jaká mají práva a dostávají se do rukou těchto agentur a jsou porušována jejich základní práva. Například když přijedou pracovat do ČR na Polská víza tak asi ví, že to není legální? Nebo o tom opravdu nic neví?

PP: Oni často neví že je to nelegální. Ukrajinec je rád že odejde z Ukrajiny a když dostane nějakou nabídku, tak se nestará. Nechci paušalizovat, ale většinou to tak je. Kamarád, souseď, mu předá pracovní nabídku, ta společnost, zaměstnavatel mu vyřídí dokumenty, on ani neví, co má v té žádosti, oni ani nechtou to, co přinesou na ten konzulát mnohdy. Přijdou, uděláme s nimi pohovor (kromě cizinců hlásící se o režim Ukrajina, tam je to prověřené) při kterém zjistíme, že vůbec neví, kde budou pracovat, jen řeknou že jim to zařídil např. kamarád Volod'a, ani neznají jeho příjmení. Opravdu nejsou informovaní, jsou jen rádi, že mají možnost pracovat v zahraničí.

Někdy se stává, že k žádosti cizinci nedoloží pojištění, které je napsané jako nutná součást žádosti v informacích, které žadatelé mají i v ukrajinštině. Informace se posílá i SMS zprávou. Ptáme se jich tedy, jestli SMS obdrželi, odpovídají, že ano, ale ukazuje se, že si ji nepřečetli. Na webu jsou veškeré informace samozřejmě přístupné také, my je informujeme dostatečně.

DV: Taky jsem se setkala s pozorováním, že toho zneužívají i české firmy, že když nějaká firma dodá větší množství zaměstnanců, například do stavebnictví, kteří pracují za velmi nízký plat, tak tam taky existuje korupční systém v tom smyslu, že někomu zaplatí, aby dostal právě tuto levnou pracovní sílu. Je to něco s čím jste se setkal nebo o tom víte?

PP: Nemůžu to potvrdit ani vyvrátit, nemám žádný důkaz. To se děje na území ČR, to by muselo zodpovědět MV nebo cizinecká policie po těch kontrolách. Co potvrdit můžu je, že Ukrajinci na polská víza do Čech si často myslí, že můžou pracovat všude v EU, protože jim to někdo řekl. Nezajímají se, protože jsou nadšení, že můžou pracovat v zahraničí.

DV: Řešení situace vládními projekty, jak jste o něm hovořil dává smysl na většině úrovních toho problému ať se jedná o velmi levné mzdy, které neprospívají nikomu by mohlo řešit i tenhle segment.

PP: Zemí, kde je problém totálního přetlaku je málo. Jedná se hlavně o Ukrajinu, Mongolsko, Vietnam. Ve většině ostatních zemí je ten trh velmi přístupný. Třeba v Bělehradě si řeknu že

chci podat žádost a další týden můžu jít na konzulát. Proto jsme řešili ti vládní programy, abychom řešili tento veliký přetlak.

Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Rozhovor s npor. Karlem Janáčkem, komisařem, Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy, Odbor cizinecké policie, Oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskortu. Praha 6.2.2019.

DV: Jak přesně se zrušení vízové povinnosti z Ukrajiny projevilo v činnosti Vašeho úřadu/instituce?

KJ: Občané Ukrajiny zjevně zůstávají, a hlavně pracují nelegálně. Inspektorát práce, celní práce, akce velké odborové se konají v součinnost, žádáme o dotace, městské části: nelegálně pracující cizinci, inspektorát dokládá stavební deníky a podvody s tím související, vyhoštění zajišťuje Cizinecká policie.

DV: Jsou nějaká specifika (problematičnost) konkrétně v souvislosti se zrušením vízové povinnosti?

KJ: Přibývá nelegální pracovní činnosti, občané Ukrajiny se do ČR jedou domlouvat. Více zaznamenáváme také falšování dokladů, např. narážíme na to, že cizinec má dva doklady – jeden biometrický a jeden s krátkodobým vízem.

DV: Jaké další změny zákonů z Vašeho pohledu výrazně změnily proces přijímání migrantů?

KJ: Oddělení pobytových kontrol u ubytovatelů, ubytovací zařízení mají povinnost to nahlásit do tří dnů. Zde narážíme na problém nedostatku osob, je třeba dělat kontrolu domovních knih. Tyto záležitosti prověřuje Olšanská, kontroluje pobyty a rodinné příslušníky (např. pokud někdo tvrdí že je ve vztahu, kontrolují, jestli tam druhý partner žije, pozn. DV). V oddělení pátrání a eskortu se řídíme evropským zatýkacím rozkazem a následně nelegálně pobývajících vozíme do zařízení pro zajištění cizinců.

Další činnost, které se věnujeme je prověřování oznámení: akce zadržování cizinců na stavbě.

Důležité je mít plnohodnotné informace, Ukrajinci do toho často jdou s tím, že budou porušovat zákon, "risknou to" a třeba se v množství ztratí. Snažíme se také zadržovat agentury, když se nám to podaří, tak ale i přes to dále přežívají, a to je velký problém. Zakládají nové „s.r.o.“ společnosti které není problém zrušit. Sídlo firmy je další problém, ruší se a zakládají další.

DV: Existuje nějaký dialog se zákonodárci, jaké zařízení je v Vaší praktické zkušenosti třeba zavádět?

KJ: Ano, přednáší se, jaký zákon se má změnit, nějaký dialog existuje. Např. ubytovatelé a sdružení se také angažují, dávají návrh, jak změnit zákon, původní byl z roku 99. (Zde se naráží na skutečnost nutnosti registrované adresy každého cizince na území. Nastávají potom situace, kdy je na jednu bytovou jednotku bez souhlasu majitele registrováno i několik desítek Ukrajinců, pozn. DV).

Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Telefonický rozhovor se Světlanou Porsche, ředitelkou střediska migrace, Arcidiecézní charita. Praha 4.2.2019.

DV: Jaké změny jste zaznamenali se změnou vízové politiky ve Vaší instituci?

SP: Skutečnost, že cizinci mohou volněji cestovat, neznamená, že přijdou k nám do poradny. My pracujeme především s lidmi, kteří na území přebývají dlouhodobě a legálně. Nás to tedy zasáhlo minimálně.

DV: Nic se tedy nezměnilo?

SP: Obecně vznikla lepší přístupnost, takže pokus se do ČR například někdo plánuje stěhovat, může již před vydáním povolení k pobytu přijet a vyřizovat záležitosti související s přesídlením. Lze také pozorovat vyšší návštěvnost ze strany Ukrajinců, to ale pravděpodobně souvisí s tím, že je jich v zemi celkově více kvůli práci.

Téma: migrace z Ukrajiny a zrušení vízové povinnosti na Ukrajině
Rozhovor s Janem Drbohlavem, vedoucím oddělení pobytu cizinců Praha II.,
Ministerstvo vnitra, Praha. 3.7.2019.

DV: Jak se zrušení vízové povinnosti projevilo na OAMP?

JD: Neřekl bych, že by se něco výrazně změnilo, jednalo se spíše o diplomatické rozhodnutí. Došlo ke snížení nákladu pro cizince. Zaznamenáváme ale falšování dokumentů nebo falešná víza. Čeho pravděpodobně přibývalo, jsou žádosti o přechodný pobyt (PP) kdy se cizinci slučují na občany EU a prokazují, že se jsou ve vážném vztahu. Dříve se žádost o tento typ pobytu mohl podávat z území ČR, současně je to platné jen pro nezletilé, pokud se například slučují na rodiče, kteří mají na území trvalý pobyt (TP).

Logicky je ale jednodušší pracovat nelegálně, protože v případě Schengenských víz docházelo alespoň k minimální kontrole cizinců na úřadech, nyní je třeba už jen biometrický pas. Reálná čísla se ale těžko zjišťují, protože policie má stále stejné kapacity.

Využíváme také skutečnosti, že pokud cizinci skončí pobyt, může na území setrvat déle na základě povolených 90 dní, které jim poskytují větší flexibilitu v osobním plánování a přesídlování.

Existoval problém se systémem Visapoint na území Ukrajiny s navýšením vládních programů se korupční praktiky přesunuly na území ČR. Cizinci mají špatné pracovní podmínky a teď se jejich počet bude navyšovat na 40 000. Někteří zastávají názor, že by měli mít alespoň průměrné české mzdy.

Příloha č. 2: Statistika legálních a nelegálních pobytů Ukrajinců v České republice

LEGÁLNÍ MIGRACE

Počet žádostí o krátkodobá víza do ČR (víza k pobytu do 90 dnů) a udělených víz:

(Zdroj: MZV ČR)

Ukrajina - žádosti o krátkodobá (schengenská) víza*:

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	celkem
2012	2 710	4 775	6 567	8 881	7 815	6 746	6 310	6 703	5 583	7 532	6 064	5 300	74 986
2013	3 013	4 234	6 736	10 166	6 376	7 207	7 385	7 096	7 086	7 685	6 808	5 928	79 720
2014	3 494	3 982	5 112	6 025	4 857	5 690	5 600	4 607	4 894	5 377	4 511	6 155	60 304
2015	2 501	3 660	4 810	6 201	5 711	6 724	5 946	6 258	6 006	6 057	6 103	6 616	66 593
2016	3 558	5 185	7 192	9 285	8 155	9 392	7 791	8 493	8 340	7 702	7 436	7 489	90 018
2017	4 377	5 992	11 188	9 715	8 492	5 957	4 667	5 425	4 631	5 239	4 377	4 336	74 396
2018	5 583	7 089	8 764	9 919	10 578	10 859	10 364	12 568	12 009	13 038	9 186	9 044	119 001
2019	13 300	13 862	16 350	14 909	16 413	13 089	14 514	14 378	17 479	15 039	8 548	12 816	170 697

* Statistika zahrnuje jednotná víza a víza s omezenou územní platností, nikoliv letištní průjezdní víza; pro počet podaných žádostí o vízum v daném měsíci je rozhodným datem den vložení žádosti do systému EVC2 a přidělení č. žádosti.

Ukrajina - udělená krátkodobá (schengenská) víza*:

	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	celkem
2012	2 959	4 485	6 114	8 788	7 741	6 599	6 032	6 947	5 411	7 704	5 589	5 617	73 986
zaměstnání v %	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	2 752	3 841	6 446	9 817	6 718	7 185	7 246	6 957	6 565	7 743	6 618	6 519	78 407
zaměstnání v %	0,1	2,3	3,8	2,6	4,6	2,6	1,7	2,2	1,8	0,0	0,1	1,1	2,0
2014	3 483	3 530	4 960	5 778	4 691	5 260	5 797	4 400	4 337	5 118	4 550	6 243	58 147
zaměstnání v %	0,3	3,0	5,1	2,6	10,4	4,0	1,8	2,8	3,5	1,1	2,0	1,3	3,1
2015	2 734	3 016	4 502	5 864	4 984	6 924	5 823	6 057	4 971	6 235	6 198	6 740	64 048
zaměstnání v %	2,0	0,8	8,4	9,8	6,2	6,3	3,4	9,2	5,6	3,8	3,3	3,0	5,4
2016	3 011	4 688	5 813	8 938	6 912	9 394	7 048	7 945	6 513	7 906	7 494	7 401	83 063
zaměstnání v %	9,8	9,5	19,4	9,4	19,0	15,6	19,3	23,8	21,4	22,0	15,2	12,5	16,8
2017	4 321	4 497	9 968	9 181	7 787	6 432	4 329	5 065	3 990	5 262	3 966	3 424	68 222
zaměstnání v %	29,3	27,5	34,2	31,6	37,5	52,1	71,0	80,4	76,1	81,6	84,2	80,2	52,3
2018	5 282	5 761	6 987	9 919	8 779	13 270	11 057	10 895	11 494	13 210	9 274	6 448	112 376
zaměstnání v %	93,4	94,1	95,0	96,8	96,0	97,4	98,2	98,7	99,3	99,3	99,3	99,2	97,6
2019	14 523	11 893	14 738	15 490	15 634	12 624	14 762	12 588	15 553	15 039	9 249	7 840	159 933
zaměstnání v %	99,7	99,7	99,8	99,7	99,6	99,5	99,9	99,7	99,8	99,8	99,7	99,8	99,7

* Statistika zahrnuje jednotná víza a víza s omezenou územní platností, nikoliv letištní průjezdní víza; pro počet podaných žádostí o vízum v daném měsíci je rozhodným datem den vložení žádosti do systému EVC2 a přidělení č. žádosti.

Pozn.: účel zaměstnání zahrnuje i účel sezónní zaměstnání

Od roku 2018 dochází k výraznému zvýšení počtu žádostí občanů Ukrajiny o krátkodobé vízum ČR. Nárůst souvisí se zvýšenou poptávkou po krátkodobé (mnohdy sezónní) pracovní síle v ČR. K nárůstu došlo i přesto, že podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/850 ze dne 17. 5. 2017 byla Ukrajina s účinností od 11. 6. 2017 zařazena na seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni, pro krátkodobé pobyty (nejvýše 90 dnů během jakéhokoliv období 180 dnů), při cestách do členských států EU (mimo Spojené království a Irsko, včetně Islandu, Norska, Švýcarska a Lichtenštejnska). I přes vízovou liberalizaci držitelů biometrických pasů

Ukrajiny totiž ČR využívá možnosti vyžadovat v případě krátkodobých pobytů za výdělečnými účely od občanů všech třetích zemí (tzn. také Ukrajiny) vízum.

Stejný trend nárůstu se týká rovněž počtu udělených krátkodobých víz. Shora uvedená tabulka ukazuje, jak v případě krátkodobých pobytů občanů Ukrajiny v ČR každoročně nabývají na významu pobyty za účelem zaměstnání. Jejich absolutní nárůst lze pozorovat dlouhodobě. Zatímco však jejich procentuální podíl byl do doby vízové liberalizace zanedbatelný (zejména vůči účelu „turistika“ nebo „pozvání“), v roce 2017 se situace otočila a v posledních třech letech **krátkodobé pobyty za účelem zaměstnání zaujímají naprostou většinu povolených krátkodobých víz.**

Stavová data k 31. 12. – přechodné pobyty nad 90 dnů (včetně účelu) a trvalé pobyty v ČR:

Stav k 31.12.	Přechodný pobyt nad 90 dnů:	Trvalý pobyt:	Celkem UKR	Cizinci celkem
2019	58 588	86 930	145 518	595 881
2018	46 713	84 996	131 709	566 931
2017	33 992	83 488	117 480	526 811
2016	29 036	81 209	110 245	496 413
2015	28 416	77 603	106 019	467 562
2014	30 357	74 031	104 388	451 923
2013	36 591	68 648	105 239	441 536
2012	54 877	57 770	112 647	438 213

Zdroj: Informační systém CIS

Mezi roky 2012-2014 došlo ke snížení počtu občanů Ukrajina na území ČR. **Od roku 2015 zaznamenáváme opět nárůst počtu občanů Ukrajiny legálně pobývajících v ČR. Během roku 2017 překonal počet občanů Ukrajiny na území ČR s platným pobytovým oprávněním počet občanů Ukrajiny z roku 2012 o téměř 5 tisíc osob, a dále významně rostl, a to dynamicky zejména v letech 2018 a 2019 vzhledem k probíhajícím projektům v oblasti ekonomické migrace.** Dlouhodobě pokračuje také trend nárůstu počtu občanů Ukrajiny pobývajících na území ČR na základě povolení k trvalému pobytu. **Občané Ukrajiny zaujímali ke konci roku 2020 téměř čtvrtinu (24,4 %) z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem nad 90 dnů v ČR.**

Účely přechodného pobytu nad 90 dnů občanů Ukrajiny byly rozloženy následovně:

účely PP občanů Ukrajiny v % (k 31. 12. daného roku)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnání	32 %	31 %	33 %	42 %	55 %	64 %
sloučení rodiny	20 %	24 %	27 %	27 %	25 %	21 %
podnikání - OSVČ	27 %	24 %	20 %	15 %	9 %	7 %
studium	6 %	8 %	9 %	8 %	6 %	5 %
podnikání - účast v PO	6 %	4 %	2 %	1 %	0,5 %	0,3 %
<i>jiné / ostatní účely</i>	9 %	9 %	9 %	7 %	4 %	3 %

Zdroj: Informační systém CIS

Občané Ukrajiny mají tradičně povolený dlouhodobý pobyt na území ČR z ekonomických důvodů. V letech 2014-2019 dominuje této oblasti účel pobytu zaměstnání (ve většině případů pobyt na zaměstnaneckou kartu), tento účel roste jak v absolutních číslech, tak procentuálně. Ve sledovaném období dochází k postupnému útlumu pobytů za účely podnikání. Počet osob s vydaným pobytovým povolením jako OSVČ v posledních letech postupně klesl o 18 procentních bodů (z 27 % na konci roku 2014 na 7 % na konci roku 2019). Počet osob s vydaným pobytovým povolením za účelem podnikání v PO klesl o 5,7 procentních bodů (z 6 % na konci roku 2014 na 0,3 % na konci roku 2019).

Pobyty za účely rodinným a studijním se početně mírně zvyšují, ale procentuálně stagnují či klesají.

Počet žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na vstupu do ČR (ZÚ ČR):

(Zdroj: Informační systém CIS)

Ukrajina – dlouhodobá víza 1. 1. - 31. 12. 2019			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	779	669	146
ostatní vzdělávací aktivity	615	385	212
rodinný	1 684	1 275	269
podnikání PO	45	5	49
podnikání OSVČ	83	5	90
výzkum	11	6	0
zácvik	1	1	0
sezónní zaměstnávání	1 349	1 148	81
<i>jiné účely</i>	27	13	7
Celkový součet	4 594	3 507	854

Ukrajina - povolení k dlouhodobému pobytu ze ZÚ ČR 1. 1. - 31. 12. 2019			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	218	204	9
sloučení rodiny	1 207	836	68
zaměstnanecká karta	23 815	18 940	1 380
modrá karta	63	51	34
výzkum	36	37	0
investování	1	1	1
vnitropodnikový převod	2	1	0
Celkový součet	25 342	20 070	1 492

Ukrajina – dlouhodobá víza 1. 1. - 31. 12. 2018			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	941	668	218
ostatní vzdělávací aktivity	487	313	142
rodinný	1 412	1 106	222
podnikání PO	65	9	68
podnikání OSVČ	148	4	142
sezónní zaměstnávání	678	545	113
<i>jiné účely</i>	48	14	30
Celkový součet	3 779	2 659	935

Ukrajina - povolení k dlouhodobému pobytu ze ZÚ ČR 1. 1. - 31. 12. 2018			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	166	148	27
sloučení rodiny	883	830	80
zaměstnanecká karta	16 316	13 932	953
modrá karta	94	63	16
výzkum	21	21	0
vnitropodnikový převod	2	2	1
Celkový součet	17 485	14 996	1 077

Ukrajina – dlouhodobá víza 1. 1. - 31. 12. 2017

účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	672	504	156
ostatní vzdělávací aktivity	407	271	93
rodinný	1 267	1 005	289
podnikání PO	89	12	75
podnikání OSVČ	109	8	96
<i>jiné účely</i>	24	17	10
Celkový součet	2 568	1 817	719

Ukrajina - povolení k dlouhodobému pobytu ze ZÚ ČR 1. 1. - 31. 12. 2017

účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	294	256	37
sloučení rodiny	567	404	65
zaměstnanecká karta	7 947	6 639	658
modrá karta	82	68	6
výzkum	22	21	1
Celkový součet	8 912	7 388	767

Ukrajina – dlouhodobá víza 1. 1. - 31. 12. 2016

účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	879	746	126
ostatní vzdělávací aktivity	244	189	59
rodinný	1 429	1 104	368
podnikání PO	99	13	82
podnikání OSVČ	125	9	128
<i>jiné účely</i>	43	2	29
Celkový součet	2 819	2 070	792

Ukrajina - povolení k dlouhodobému pobytu ze ZÚ ČR 1. 1. - 31. 12. 2016

účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	75	56	11
sloučení rodiny	133	90	70
zaměstnanecká karta	2 240	1 746	194
modrá karta	40	29	9
výzkum	16	15	0
Celkový součet	2 504	1 936	284

Ukrajina – dlouhodobá víza 1. 1. - 31. 12. 2015			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	722	628	102
ostatní vzdělávací aktivity	234	168	73
rodinný	573	343	101
podnikání PO	118	26	103
podnikání OSVČ	154	9	147
<i>jiné účely</i>	12	11	3
Celkový součet	1 813	1 185	529

Ukrajina - povolení k dlouhodobému pobytu ze ZÚ ČR 1. 1. - 31. 12. 2015			
účel pobytu	počet žádostí	počet rozhodnutí kladných	počet rozhodnutí negativních/zastavených
studium	223	199	45
sloučení rodiny	636	801	185
zaměstnanecká karta	1 127	778	411
modrá karta	35	34	11
výzkum	28	22	7
Celkový součet	2 049	1 834	659

Ukrajina – žádosti o dlouhodobá pobytová oprávnění ze ZÚ ČR		
Rok:	Celkový počet žádostí o DV	Celkový počet žádostí o DP ze ZÚ
2019	4 594	25 342
2018	3 779	17 485
2017	2 568	8 912
2016	2 819	2 504
2015	1 813	2 049
2014	1 607	1 622
2013	1 321	837
2012	1 449	638

DV – vízum k pobytu nad 90 dnů

DP ze ZÚ – povolení k dlouhodobému pobytu podané na zastupitelském úřadu ČR

V oblasti dlouhodobých pobytových oprávnění (tj. dlouhodobých víz k pobytu nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu), o která bylo žádáno na ZÚ ČR na Ukrajině, se ukazuje, že zatímco ještě v letech 2014 až 2016 byly počty ukrajinských žadatelů o vízum k pobytu nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu téměř vyrovnané, v roce 2017 už počet žádostí o dlouhodobé vízum byl téměř 3,5x nižší než počet žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu a v roce 2019 počet žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu převyšoval počet žádostí o dlouhodobé vízum již více než 5,5x. Zásadní podíl na tomto zvýšení mají žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnanecké karty.

Pracovní migrace z Ukrajiny

Od **1. září 2019** je ekonomická migrace ze třetích států do ČR ve většinovém rozsahu omezována **kvótami**. Opatření se týká rovněž **Ukrajiny**, kde funguje **velvyslanectví v Kyjevě a generální konzulát ve Lvově**.

- Nařízení vlády č. 220/2019 Sb. vydané na základě zmocňovacího ustanovení novely zákona o pobytu cizinců zavedlo na vybraných zastupitelských úřadech roční kvóty pro náběr žádostí o **dlouhodobá víza za účelem podnikání a zaměstnanecké karty**.¹ (Generální konzulát ve Lvově nabírá žádosti o zaměstnanecké karty prostřednictvím zvláštního **vízového centra** provozovaného na bázi outsourcingu).
- Nařízení vlády č. 291/2019 Sb. stanovilo kvóty pro **mimořádná pracovní víza**.
 - **Mimořádné pracovní vízum** se vydává nejdéle na 1 rok, **bez možnosti prodloužení**, a pouze pro práci v určitých profesích.
 - **Zaměstnanecká karta** může být vydána až na 2 roky **s možností opakovaného prodloužení** a lze ji vydat na jakoukoli profesi.

Roční kvóta je při náběru žádostí rozložena do jednotlivých kalendářních měsíců. Po vyčerpání kvóty jsou všechny další žádosti ze zákona **nepřijatelné**, takže kvótu nelze přečerpat. V rámci stanovených kvót existuje systém **preferenčního zacházení**. Nástrojem pro výběr migrantů, kterým bude poskytováno přednostní zacházení, jsou **programy schválené vládou** za účelem dosažení ekonomického přínosu pro ČR:

1. **Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec** je určen pro cizince vykonávající v ČR profese zařazené v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO do hlavních tříd 1 až 3: řídicí pracovníci; specialisté; techničtí a odborní pracovníci. Cílová skupina zahrnuje i zdravotnické pracovníky.
2. **Program kvalifikovaný zaměstnanec** je určený pro středně a nízko kvalifikované pracovníky (hlavní třídy 4 – 8 v klasifikaci CZ-ISCO).
3. **Program klíčový a vědecký personál** je určen pro úzkou skupinu klíčových specialistů, vědeckých pracovníků a vysoce postavených manažerů, kteří působí u nadnárodních investorů s pobočkami s ČR, ve výzkumných organizacích, v technologických společnostech nebo se angažují ve start-upech.
4. **Program mimořádné pracovní vízum pro státní příslušníky Ukrajiny pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví** je určen pouze pro žadatele o mimořádná pracovní víza.

Kvóta pro zastupitelské úřady je rozdělena tak, že samostatný počet míst je vyčleněn pro účastníky programů a pro cizince migrující mimo programy je rezervována zbytková kvóta. Struktura kvót má následující podobu:

Zastupitelský úřad	Celková kvóta pro zaměstnanecké karty: 42 320		
	Kvóta pro účastníky Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Programu klíčový a vědecký personál	Kvóta pro účastníky Programu kvalifikovaný zaměstnanec	Kvóta pro cizince nezařazené do programů
Kyjev	500	1 100	0
Lvov	0	40 000	720
Zastupitelský úřad	Celková kvóta pro dlouhodobá víza za účelem podnikání: 48		
	Kvóta pro účastníky Programu klíčový a	Kvóta pro cizince nezařazené do programu	

¹ Žádné kvóty nebyly zavedeny pro jiné typy dlouhodobých pobytových oprávnění za výtěžnými účely, které ČR vydává: modrá karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance, dlouhodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování.

	<i>vědecký personál</i>	
Kyjev	12	12
Lvov	12	12
<i>Zastupitelský úřad</i>	Celková kvóta mimořádná pracovní víza: 1 500	
	<i>Kvóta pro účastníky Programu mimořádné pracovní vízum</i>	<i>Kvóta pro cizince nezařazené do programu</i>
Kyjev	1 500	0
Lvov	0	0

Ukrajinským občanům zařazeným do programů zastupitelský úřad sám **přiděluje termíny podání žádosti** o zaměstnaneckou kartu nebo dlouhodobé vízum za účelem podnikání. Ostatní zájemci se musejí k podání žádosti objednat, a zastupitelský úřad pozve pouze ty, kteří se objednají nejrychleji.

Pracovní migranti o zařazení do programů sami nežadají, žádosti o jejich zařazení podává jejich **zaměstnavatel**. Ten také musí splnit kritéria pro zařazení do programů. Kritéria jsou stanovena tak, aby do programů nemohli vstupovat zaměstnavatelé, kteří nemají vyrovnané závazky vůči státu, neplní své zákonné povinnosti a porušují právní předpisy a nepřispívají k rozvoji ekonomiky a zaměstnanosti vytvářením pracovních míst.

Jedním z kritérií pro zařazení do programů jsou **minimální výše mezd** pracovních migrantů.

- Zaměstnavatelé musejí účastníkům *Programu kvalifikovaný zaměstnanec* zaručit **1,2násobek zaručené mzdy** stanovené pro příslušnou skupinu prací nařízením vlády.
- Účastníkům *Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec* a účastníkům *Programu klíčový a vědecký personál*, kteří uzavírají v ČR pracovněprávní vztah, musí zaměstnavatel zaručit měsíční mzdu v minimální výši **47 828 Kč** nebo ve výši **průměrné hrubé mzdy, kterou pobírají pracovníci zařazení v příslušné kategorii podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO**. Zaměstnavatel si může vybrat, u některých kategorií je průměrná mzda vyšší než CZK 47 828 Kč, u jiných nižší. (Podmínka samozřejmě neplatí, pokud v *Programu klíčový a vědecký personál* žádá cizinec v postavení statutárního orgánu o dlouhodobé vízum za účelem podnikání).
- V *Programu mimořádné pracovní vízum* je vyžadována pouze **minimální mzda**.